

ACTA POLITOLOGICA

www.acpo.cz

INTERNETOVÝ RECENZOVANÝ ČASOPIS

2014 | Vol. 6 | No. 2 | ISSN 1803-8220

LINEK, Lukáš – LYONS, Pat (2013). *Dočasná stabilita? volební podpora politických stran v České republice v letech 1990-2010*. Praha: Sociologické nakladatelství. 220 s. ISBN 978-80-7419-160-2.

RECENZE MARTINA HAKAUFA

Tento článek podléhá autorským právům, kopírování a využívání jeho obsahu bez řádného odkazování na něj je považováno za plagiátorství a podléhá sankcím dle platné legislativy.

Internetový recenzovaný časopis vydává
Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze,
Katedra politologie Institutu politologických studií

LINEK, Lukáš – LYONS, Pat (2013). *Dočasná stabilita? Volební podpora politických stran v České republice v letech 1990-2010*. Praha: Sociologické nakladatelství. 220 s. ISBN 978-80-7419-160-2.

Na počátku letošního léta vyšla novinka z pera výzkumných pracovníků Sociologického ústavu AV ČR Lukáše Linka a Pata Lyonse, která rozšiřuje poznání o volební podpoře politických stran v České republice za poslední dvě desetiletí. Jejich nejnovější publikace s názvem *Dočasná stabilita?* navazuje zejména na Linkovy předchozí publikační počiny – zmiňme například monografii *Kam se ztratili voliči? Vysvětlení vývoje volební účasti v České republice v letech 1990-2010*. Zejména Linek se této oblasti věnuje dlouhodobě a patří mezi uznávané odborníky.

Kniha je primárně určena všem, kteří mají co do činění s výzkumem volebního chování, využijí ji však i ti, kteří se věnují vývoji českého stranického systému a české politice obecně. Vzhledem k nutně zvolenému metodologickému rámci je kniha určena spíše odborné veřejnosti, její závěry, pečlivě formulované u každé kapitoly, jsou však dostupné i zájemcům z řad žurnalistů či politiků. Posledním jmenovaným mohou závěry knihy přinést cenné poznatky o chování českého voliče a ukázat, na základě čeho ho v rámci předvolební kampaně oslovit.

Autoři si na úvod vytyčují poměrně ambiciózní cíl „*analyzovat volební chování českých voličů v posledních dvou dekádách*“ (s. 14). Kniha samotná je přehledně členěna na 8 kapitol, které mají totožnou strukturu a je zřejmá i jejich posloupnost. V úvodní kapitole autoři specifikují hlavní cíl knihy s tím, že se budou věnovat jeho dvěma podmožinám. Jejich cílem je v první řadě zjistit „*jaké faktory ovlivňovaly stabilitu volebního chování českých voličů*“ (s. 16) v uvedeném období. Tento cíl má primárně rozluštit hádanku proč jsou čtyři politické strany (ČSSD, KDU-ČSL, KSČM a ODS) s drobnými výjimkami opakovaně a dlouhodobě volebně úspěš-

né a tedy téměř kontinuálně zastoupené v českém parlamentu. Autoři svou pozornost proto upírají k výzkumu těch faktorů, které dokážou načrtnutou stabilitu vysvětlit: konfliktní linie, levo-pravá orientace a stranická identifikace.

V dalším kroku pak autoři avizují, že druhým cílem je zjistit, zda v čase nedochází ke změnám ve vlivu výše uvedených faktorů na volbu konkrétní strany. Lze totiž předpokládat, že např. konfliktní linie či levo-pravá orientace mají na volební výsledek v současnosti jiný vliv, než měly v 90. letech 20. století. Uvedený cíl je o to aktuálnější, vezmeme-li – stejně tak jako autoři – v úvahu výsledky parlamentních voleb v roce 2010 nebo dokonce těch v roce 2013, které autoři do své analýzy již nemohli zařadit. I ony však potvrzují autory naznačené bourání dosavadních trendů, tedy hledání nových alternativ a s tím související nárůst volatility volebního chování českých voličů do hodnot, kterých volatilita nabývala v polovině 90. let 20. století v období krystalizace českého stranického systému.

Po úvodním zjištění o nárůstu volatility v první kapitole se autoři v následujících pěti kapitolách postupně věnují v úvodu vymezeným jednotlivým faktorům stability. Nejprve ve dvou kapitolách rozvíjejí svou analýzu dvou hodnotových orientací: stranické identifikace a ideologické identifikace na levo-pravé ose. Na základě získaných dat zjišťují úroveň stranické identifikace, tedy psychologické vazby mezi jedincem a politickou stranou, a zkoumají i její důsledky pro hlasování ve volbách. V dalším kroku pak analyzují postavení politických stran a voličů z hlediska levo-pravé orientace a stabilitu tohoto postavení v čase.

V páté a šesté kapitole čtenář nalezne analýzu vlivu tří sociálně strukturálních cha-

rakteristik (sociální třídy, náboženského přesvědčení a věku), představujících jednotlivé konfliktní linie, na volbu strany. V souladu s cílem knihy je tento vliv zkoumán v delším časovém horizontu a dílčí závěry tak přináší vhled do jeho dynamiky. V kapitole předcházející závěru autoři posléze analyzují efekt všech tří faktorů stability zároveň.

Poslední kapitola jednotlivá zjištění pečlivě sumarizuje do několika obecných závěrů. Ačkoliv volební volatilita v roce 2010 po období pozvolného poklesu vzrostla do úrovně hodnot z poloviny 90. let 20. století, neindikovala tak výrazný nárůst v ziscích nových stran, který autoři objevili – 11 % ve volbách v roce 1996 vs. 39 % hlasů ve volbách v roce 2010 (s. 169). Naopak úroveň stranické identifikace se ve sledovaném období prakticky nezměnila. Závěrem pak autoři shrnují, že s výjimkou voleb v roce 2002 a 2010 všechny sněmovní volby zachovávaly předchozí trend. Je škoda, že autoři při hodnocení toho, proč byly volby v roce 2002 výjimečné, nevezly v potaz politické okolnosti a dobu, ve které se odehrály. Je zcela na místě uvést, že se jednalo o volby po období tzv. opoziční smlouvy a např. podstatný propad volební účasti či pokles stranické identifikace je optikou tohoto pohledu jasně zřetelný. To, že tento trend v dalších volbách pokračoval, je jen potvrzením toho, jak „zhoubné“ pro voličské chování období tzv. opoziční smlouvy v dlouhodobé perspektivě bylo. Volby v roce 2013 to jen potvrdily.

Argumentační linie obou autorů kopíruje vytyčený cíl, je podložena relevantními daty z dotazníkových šetření, je pečlivě vystavěná a v tomto směru autorům nelze nic vytknout. Kniha se vyznačuje přehledným členěním a rovněž použitá metodologie je náležitě vysvětlena a výběr jednotlivých metod zkoumání je vždy pečlivě vysvětlen i s jejich případnými nedostatky či zkresleními. To vše s ohledem na předpokládané odborně zdatné čtenáře. Překážkou pro širší okruh čtenářů je na mnoha místech prá-

vě příliš odborný jazyk, který předpokládá předchozí znalosti zpracování dat a jejich operacionalizaci. Pro čtenáře-laiky jsou tak přístupné převážně pouze publikované závěry. Ke srozumitelnosti naopak přispívá množství schémat a grafů, které jednotlivá zjištění prezentují v přístupnější formě.

Jak již bylo naznačeno výše, v mnoha ohledech by neškodilo statistická zjištění propojit s tehdejší politickou realitou. Autoři se vzhledem k této absenci dopouštějí jinak zbytečných zjednodušení, např. když na s. 50 tvrdí, že „sněmovní volby 1996 a 1998 se od sebe téměř vůbec nelišily.“ Pokud by to byla pravda, česká politologická obec by v roce 1998 téměř s jistotou nepoznala fenomén tzv. opoziční smlouvy. Drobná výtka směřuje i ke korektorovi knihy kvůli několika překlepům (např. s. 174), v dnešní době textových editorů zcela zbytečných.

I přes tyto drobné nedostatky se však jedná o vydařenou publikaci, která rozšiřuje dosavadní modely voličského chování a může představovat dobrý odrazový můstek pro další výzkum v nadcházejících volbách, ve kterém se ukáže, zda nastíněný trend je trvalejšího charakteru nebo můžeme předchozí dvoje parlamentní volby považovat za jistou anomálii.

Martin Hakauf¹

¹ Mgr. Martin Hakauf je interním doktorandem Katedry politologie Institutu politologických studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze. Kontakt: m.hak@post.cz.